

By the results of theoretical analyses four components of artistic orientations in paintings perception are defined, each of these components' displays are described. By the results of empirical research basing on the factor loadings calculations of students' artistic orientations in paintings perception in the groups of students-psychologists, technical students and the group of "other subjects" system-forming factors are defined, its hierarchy is revealed. It is found, that system-forming factor of students' artistic orientations in paintings perception in each group of subjects and in a general sample is an emotional filling of artistic work. With the application of nonlinear multiple regression analyses personality attributes and its interaction influence on the artistic orientations in paintings perception in the groups of students-psychologists, technical students and the group of "other subjects" is defined. The calculations results give an opportunity to define the content filling of paintings perception by personality attributes, that is, to give a psychological characteristic of personalities, oriented on emotional filling of artistic work.

Keywords: artistic orientations, personality attributes, paintings' perception, students.

Отримано 28.11.2019

УДК 159.922.8:159.923.2

Костіна Тетяна Олександрівна

ЗНАЧЕННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ З ГЕНДЕРНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ У СУМІЖНИХ НАУКАХ ДЛЯ ПСИХОЛОГІЇ

Костіна Т. О. Значення досліджень з гендерної проблематики у суміжних науках для психології. Стаття присвячена висвітленню ролі досліджень з гендерної проблематики, що вивчаються іншими науками та збагачують психологію. В роботі визначено основні наукові напрямки та аспекти, які підпадають у сферу їх наукового пошуку. Серед них можна виділити наступні: гендерна соціологія (соціальні ролі жінок та чоловіків, гендерні стереотипи), гендерна економіка (роль жінок для економічного зростання суспільства), гендерна антропологія (проблема андроцентризму у сучасних культурах), гендерна лінгвістика (вивчення гендеру із використанням лінгвістичного понятійного апарату: відображення гендеру в мові), гендерна історія (минуле з точки зору гендеру: вивчення взаємодії чоловічого та жіночого досвіду в історичному контексті; «відкриття» жінок минулого для сучасності) тощо. Підкреслено важливість крос-дисциплінарних досліджень, у сфері гендерної проблематики як необхідної умови для збагачення інформаційного поля, яке стане підґрунтям для подальшого психологічного аналізу даного явища.

Ключові слова: гендер, гендерна антропологія, гендерна економіка, гендерна лінгвістика, гендерна соціологія.

Костина Т. А. Значение исследований по гендерной проблематике в смежных науках для психологии. Статья посвящена освещению роли исследований по гендерной проблематике, которые изучаются другими науками и обогащают психологию. В работе определены основные направления и аспекты, которые подпадают в сферу научного поиска той, или иной научной дисциплины. Среди них можно выделить следующие: гендерная социология (социальные роли мужчин и женщин, гендерные стереотипы), гендерная экономика (роль женщин для экономического роста общества), гендерная антропология (проблема андроцентризма в современных культурах), гендерная лингвистика (изучение гендера

с использованием лингвистического понятийного аппарата: отображение гендера в языке), гендерная история (прошлое с точки зрения гендера: изучение взаимодействия мужского и женского опыта в историческом контексте, «открытие» женщин прошлого для современности) и т.д. Подчеркнута важность кросс-дисциплинарных исследований в области гендерной проблематики как необходимого условия для обогащения информационного поля, которое станет основой для дальнейшего психологического анализа изучаемого явления.

Ключевые слова: гендер, гендерная антропология, гендерная экономика, гендерная лингвистика, гендерные стереотипы, гендерная социология.

Постановка проблеми. На сьогодні українська держава потребує нової парадигми у питанні ролі гендерних досліджень для розвитку країни. Побудова парадигми має розглядатись на усіх рівнях функціонування суспільства та держави та спиратись на усі можливі рівні дослідження у сфері гендерної тематики. Крім того, необхідно чітко окреслити ті результати, яких хоче досягти Україна у гендерному питанні як частина європейського простору. Зазначимо, що побудова нової парадигми не можлива без аналізу наявної ситуації та аналізу минулого у широкому сенсі цього слова. Саме глибокий аналіз того, що відбулося і виявлення причин, які призвели до розгортання подій саме у цьому руслі – є вихідною передумовою для формування плану дій для змін та покращення ситуації. Аналіз витоків формування гендерної нерівності, чинників, що підтримують системну нерівність та гендерну асиметрію – це необхідні передумови для розуміння того, що необхідно робити у майбутньому, щоб змінити ситуацію на краще.

Гендерна проблематика досліджується різними науками та розгортається на різних рівнях. Зокрема, гендерне питання представлено у таких науках, як: філософія, соціологія, економіка, історія, політологія, психологія, педагогіка, медицина та ін. Як бачимо, дане питання має широку сферу дотику, оскільки є фактично ключовим для суспільства. Гендерний аналіз із залученням різних сфер людського буття не є новим для західних країн. Однак, для України є ще багато сфер, де питання гендеру та гендерної рівності має йти червоною лінією.

Саме тому **метою нашої статті** ми визначили вивчення впливу гендерних досліджень у суміжних науках та їх роль у розширенні розуміння гендерного питання у психологічній науці.

Аналіз досліджень та публікацій. Гендерне питання висвітлено у великій кількості наукових праць, які належать до різних галузей знань. Зокрема, питання гендеру висвітлюється у соціології: Кімел М. (гендероване суспільство), Вороніна О. (дослідження комплексного гендерного підходу), Марценюк Т. (гендерні стереотипи та їх подолання), Тьомкіна А. та Здравомислова О. (конструювання гендеру) [4; 6;10].

Значний внесок у розуміння витоків гендерної проблематики здійснила антропология та її представники: Бутовська М. (антропология статі), Гапова Е. (гендерна проблематика в антропологии), Козлова Н. (соціально-історична антропология), Мід М. (розмежування поняття стать та гендер), Мур Г. (андроцентризм та його подолання), Рабжаєва М. (гендерна антропология) [2; 8;

10]. Підкреслимо, що важливу роль у імплементації гендерного підходу відіграли дослідження у сфері економіки (Базуєва О. (гендерна економіка), Веблен Т. (теорія бездіяльного класу), Енгельс Ф. та Маркс К. (продуктивна та репродуктивна праця), Ходжсон Дж. (інституційна економічна теорія)) [1; 11; 16]. Філософська наука збагатилась вивченням гендерної проблематики у наступних аспектах: вихідні позиції філософії «жінка, що належить собі» (Сімона де Бовуар), вивченням гендерної філософії та фемінізму (Костікова О.); дослідження історії сексуальності, що була реалізована видатним французьким істориком та філософом Фуко М., який зазначав, що сексуальність є одним із елементів владних відносин. Актуальним на сьогодні є вивчення філософії гендерології (Гульбін Г.) [4; 10].

Вивчення гендерного питання було б неповним без врахування досліджень у сфері лінгвістики та психолінгвістики, та їх складових частин, що зосереджуються на вивченні взаємозв'язку мови та мовлення із функціонуванням гендеру у різних сферах життя людини. Такі дослідження знаходимо у працях Бакушевої О. (соціолінгвістичний аналіз мовленнєвої поведінки чоловіка та жінки), Журавльова І. (гендерні дослідження в психолінгвістиці), Маслова В. (лінгвокультурологія), Маслової Ю. (гендерні лінгвістичні дослідження), Таннен Д. (теорія двох культур), Шевелева М. (гендерні стереотипи у рекламі) [3; 5; 6]. Як бачимо, наявна значна кількість інформації та наукових підходів, що визначають роль гендерного питання для суспільства та розвитку держави. Розробка даної проблематики є надзвичайно цінною для психології, оскільки широта та кількість проведених досліджень дозволяє здійснити більш глибокий та системний аналіз явища, що вивчається.

Виклад основного матеріалу. Сфера гендерних досліджень має широке коло та включає різні наукові напрями. Кожен з яких вивчає гендерну проблематику під своїм кутом, обмежуючись своїм предметом дослідження. Однак, здобуті знання мають важливе значення не лише для конкретної дисципліни, вони важливі для розвитку інших дисциплін та напрямів.

Однією із наук, де відбулися значущі дослідження (які збагатили психологію) у сфері гендерної проблематики є соціологія, у тому числі напрямок гендерної соціології (Кімел М., Вороніна О., Марценюк Т., Тьомкіна А., Здравомислова О.). Оскільки гендер позначає соціальні очікування до людини, як представника (представниці) певної біологічної, які висуваються до неї (людини) оточуюче суспільство, то, відповідно, саме здобутки у сфері соціологічної науки дають можливість пошуку до позитивних зрушень у питанні встановлення гендерної рівності.

Одними з перших науковців, що звернули увагу на дисонанс між біологічною статтю та соціальними очікуваннями до поведінки людини були антропологи. Саме Мід М. була науковцем, яка вперше розмежувала поняття «стать» (біологічне утворення) та «гендер» (соціальна роль). На сучасному етапі глибокий аналіз гендерної проблематики через призму антропологічних досліджень здійснила Бутовська М., Гапова О., Мур Г. [2; 8; 12]. Крім того, вивчення гендерного питання не можливе без дослідження історії становлен-

ня сім'ї як соціального утворення; та правові аспекти її функціонування у суспільстві. Дослідженням історії сім'ї присвятили свої праці такі визначні науковці, як: Баховен Й. (відкриття та обґрунтування явище відоме на сьогодні під терміном «материнське право»), Морган Л. (створив наукову теорію первісного суспільства в рамках соціального еволюціонізму), Енгельс Ф. (походження сім'ї та пригноблення жінок) [11].

Гендерна лінгвістика (Бакушева О., Гриценко О., Калугіна О., Масло-ва В., Таннен Д.), що, досліджує відмінності у мовленнєвій поведінці чоловіків та жінок [6; 18]. Цікавим прикладом є дослідження етимології слова жінка у російській мові («женщина»). Науковець Масло-ва В., досліджуючи ступінь андроцентричності (чоловіче як норма для усього людства), відмічає наступне: «Навіть саме слово «женщина» має негативне походження: усі слова, що закінчуються на -щина у російській мові мають негативну конотацію (презирство чи зневажливе ставлення) – деревинщина, казенщина, груповщина, чертовщина» [7, с. 124].

Зазначимо, що гендерна лінгвістика своє коріння бере із феміністичної лінгвістики, представниці якої піддали критиці мову за її андроцентричність (зосередженості на чоловічому досвіді, прийняття цього досвіду як нормального, правильного; і відповідне відсування жіночого досвіду або його інтерпретація як того, що є відхиленням від нормального). Представниці феміністичного спрямування стверджували, що стать є фактором, що визначає комунікацію. У своїх доказах вони опиралися на гіпотезу лінгвістичної відносності Сепіра – Уорфа, відповідно до якої мова структурує та спрямовує мислення, обумовлюючи таким чином саму свідомість людини [5]. Про взаємозв'язок мовлення (як мови в дії) та мислення є наукові розвідки у психології (Виготський Л.). Саме тому, на нашу думку, гендерна психолінгвістика є надзвичайно важливою для вивчення проблематики гендерної нерівності. Також цікавим у сфері гендерної психолінгвістики є вивчення так званих гендерлектів, що позначають особливості мови жінок та чоловіків в межах однієї національної мови (характерним прикладом гендерлекту є японське жіноче мовлення). Вбачаємо корисним дослідження, які включали історичну перспективу (на основі порівняльного аналізу) змін у будові та функціонуванні «жіночої» та «чоловічої» мови.

Варто підкреслити, що економіка та психологія тісно переплітаються та доповнюють одна одну. Так, американський економіст Веблен Т., представник інституціоналізму (інституціональна економіка), зазначав, що в основі економічних процесів лежать психологія, біологія та антропологія [1]. Вивчення гендерного питання у контексті економічних досліджень на сьогодні активно розвивається. Саме тому, на ряду із класичними напрямками у сфері економіки оформлюється новий підхід. Власне відбувається оформлення нового напрямку фундаментальної економічної теорії – гендерної економіки. Дана сфера досліджень актуалізувалася через необхідність переосмислення старих теорій, які не можуть дати відповідь у повному обсязі на сучасні запити суспільства. Через це і відбуваються спроби відрефлексувати соціально-

економічний досвід, що здобувається суспільством у ході його розвитку. Загалом зазначимо, що гендерна економіка має на меті провадження економічних досліджень, які розкривають механізми гендерної нерівності у формальному та неформальному секторах зайнятості; розглядає функціонування політичних, фінансових інститутів з точки зору їх впливу на соціально-економічні статуси чоловіків та жінок. Також гендерна економіка розробляє індекси та показники економічного розвитку з урахуванням зростання/подолання гендерної асиметрії [10]. Представниками економічної теорії, як зарубіжними дослідниками (Браун Л., Ходжсон Дж. (інституційна економічна теорія)), так і дослідниками, що працюють у пострадянських країнах (Журженко Т., Базуєва О., Калабихина І., Малишева М., Римашевская Н., Рощин С.) [1] піднімається питання переосмислення ролі людського капіталу, особливо у контексті ролі жінок для економічного розвитку суспільства. На основі класичних економічних теорій розбудовується гендерна економіка, поштовхом для становлення якої стали зміни у розвитку суспільства. Однією із причин називають перехід від однієї системи економічної системи (індустріальної) до постіндустріальної. Власне розвиток та функціонування постіндустріальної системи головним чином залежить від людського капіталу [1]. Саме тому сьогоденній науковий пошук усе більше орієнтовано на дослідження власне людини та змін, яких вона зазнає у цю історичну епоху.

Підкреслимо, що взаємозв'язок вивчення економічного розвитку суспільства та роль гендерного питання у цьому вже давно впроваджуються у зарубіжних дослідженнях та аналітичних звітах (Dijkstra A., Plantenga J., Ferber M., Nelson J.) [14; 15]. Оскільки без урахування гендерної компоненти досить важко зрозуміти, куди рухається суспільство і яких дій необхідно вчинити, щоб завчасно спрогнозувати та врахувати зміни у структурі та функціонуванні суспільства. Особливо гостро це постає у трудовій сфері (Humphries J., Rubery J.) [16].

Важливим для збагачення гендерних досліджень стали вивчення у сфері жіночої історії. Американська історикиня Скотт Дж. сформулювала основні методологічні положення гендерної історії [9]. Центральне місце у гендерній історії займає співвідношення приватного та публічного, що відповідно вибудовує дихотомію «жіноче (приватне) – чоловіче (публічне)». Це розмежування призводить до витіснення жінок із публічного простору. Як результат бачимо, що у більшості історичних розвідок фігурують чоловіки, як творці історії. Між тим, роль жінок часто знецінюється, оскільки у їх роботі та житті не має нічого «видатного» (щоденна рутинна праця, на жаль, не сприймається суспільством як подвиг та звитяга). Вважаємо, що вивчення історії жінок дасть можливість заповнити ті прогалини, які існують на сьогодні. Вважаємо, що психологічна наука має збагатитись історіями, які проживали різні жінки у різні часи.

Висновки і подальші перспективи досліджень. Необхідно підкреслити, що кожна наука та дослідження, які проведені в її межах, збагачують інформаційне поле для реалізації подальшого психологічного аналізу явища. Не є винятком і дослідження гендерної тематики. У даній статі ми лише

окреслили наявність зв'язку між різними науковими дисциплінами та визначили його (зв'язку) роль для системного вивчення явища гендерної (не)рівності. Подальші перспективи досліджень бачимо у поглибленні взаємодії представників різних наук та наукових шкіл, що дозволять здійснити позитивні зміни у суспільному житті нашої країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Базуева Е. В.* Гендерная экономика – новое направление фундаментальной экономической теории. ЭНСР № 3 (50). 2010, С. 51-64. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/gendernaya-ekonomika-novoe-napravlenie-fundamentalnoy-ekonomicheskoy-teorii/viewer> (дата звернення 28.11.2019)
2. *Гапова Е.* Гендерная проблематика в антропологии // Введение в гендерные исследования. Ч. I: Учебное пособие / Под ред. И. А. Жеребкиной. Харьков: ХЦГИ, 2001; СПб.: Алетейя, 2001. 320 с.
3. *Гриценко Е. С.* Язык как средство конструирования гендера: дисс. ... докт. филол. наук. Н. Новгород, 2005. 405 с.
4. *Гульбин Г. К.* Философия гендерологии: гендерное познание и гендерная культура. Современные проблемы науки и образования. 2013. № 4.; URL: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=9651> (дата звернення: 06.12.2019).
5. *Журавлева И.* Гендерные исследования в психолингвистике URL: <http://elib.bspu.by/bitstream/doc/18478/1/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%8C%D1%8F.pdf> (дата звернення 28.11.2019)
6. *Калугина Е.* Теоретико-методологические основы гендерных исследований в лингвистике: состояние и перспективы. Филологические науки. Вопросы теории и практики Тамбов: Грамота, 2013. № 7 (25): в 2-х ч. Ч. I. С. 79-81. URL: http://scjournal.ru/articles/issn_1997-2911_2013_7-1_20.pdf (дата звернення 28.11.2019)
7. *Маслова В. А.* Лингвокультурология. М.: Academia, 2001. 202 с.
8. *Мур Г.* Феминизм и антропология. Гендерные исследования: Харьковский центр гендерных исследований. 2000. N 5.
9. *Рябченко О.* Гендерна історія. Історіографічний словник: Навч. посіб.для студентів історичних факультетів університетів: Сб.. Харків: Східно-регіональний центр гуманітарно-освітніх ініціатив, 2004. С. 19-22.
10. Словарь гендерных терминов. URL: <http://www.owl.ru/gender/032.htm> (дата звернення 0.12.2019)
11. *Энгельс Ф.* Происхождение семьи, частной собственности и государства. URL: <http://noocivil.esrae.ru/pdf/2014/3/1281.pdf> (дата звернення 28.11.2019)
12. *Bem S.* The measurement of psychological androgyny. Journal of Consulting and Clinical Psychology, Vol. 42, 1974. P. 155-162.
13. *Blau F., Ferber M., Winkler A.* The Economics of Women, Men and Work. 3-d ed. New Jersey, 1998. 230 p.
14. *Dijkstra A., Plantenga J.* (eds.). Gender and Economics - A European Perspective. London - New York, 1997. P. 36-53.
15. *Ferber M., Nelson J.* (eds.). Beyond Economic Men - Feminist Theory and Economics. Chicago, 1993. 279 p.
16. *Humphries J., Rubery J.* The Reconstruction of the Supply Side of the Labor Market: the Relative Autonomy of Social Reproduction. Cambridge Journal of Economics. P. 331-346.
17. *Jacobsen J.* The Economics of Gender. Cambridge: Mass, 1994. 243 p.
18. *Tannen D.* You Just Don't Understand. Women and Men in Conversation. Quill: Ballantine Books, 1990. 330 p.

REFERENCES transliterated

1. *Bazueva E.V.* (2010) Hendernaia ekonomyka – novoe napravlenye fundamentalnoi ekonomicheskoi teoryu [Gender economics is a new direction in fundamental

- economic theory*]. ENSR: № 3 (50). S. 51-64. [Elektronnyiy resurs] / Retrieved from: <https://cyberleninka.ru/article/n/gendernaya-ekonomika-novoe-napravlenie-fundamentalnoy-ekonomicheskoy-teorii/viewer> [in Russian]
2. *Нарова Е.* (2001) *Hendernaia problematyka v antropologii*. Vvedenie v hendernye issledovaniya [*Gender issues in anthropology. Introduction to gender studies*]. Kharkov: KhTsHY. 320 s. [in Russian]
  3. *Нрысенко Е. С.* (2005) *Yazyk kak sredstvo konstruyrovaniya hendera: dysc. ... dokt. fylol. Nauk* [*Language as a means of constructing gender: disc. ... doctor. filol. sciences*]. N. Novhorod. 405 s. [in Russian]
  4. *Гул'бин Г.К.* (2013) *Filosofiya genderologii: gendernoe poznanie i gendernaya kul'tura. Sovremennye problemy nauki i obrazovaniya* [*The philosophy of genderology: gender cognition and gender culture. Modern problems of science and education*]. № 4. [Elektronnyiy resurs] / Retrieved from: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=9651> [in Russian]
  5. *Журавлева И.* (2003) *Gendernye issledovaniya v psiholingvistike* [*Gender Studies in Psycholinguistics*]. [Elektronnyiy resurs] / Retrieved from: <http://elib.bspu.by/bitstream/doc/18478/1/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%8C%D1%8F.pdf> [in Russian]
  6. *Калугина Е.* (2013) *Teoretiko-metodologicheskie osnovy gendernykh issledovaniy v lingvistike: sostoyanie i perspektivy* [*Theoretical and methodological foundations of gender studies in linguistics: status and prospects*]. [Elektronnyiy resurs] / Retrieved from: http://scjournal.ru/articles/issn_1997-2911_2013_7-1_20.pdf [in Russian]
  7. *Маслова В. А.* (2001) *Lingvokul'turologiya* [*Linguoculturology*]. M.: Academia, 202 s. [in Russian]
  8. *Мур Г.* (2000) *Feminizm i antropologiya. Gendernye issledovaniya: Har'kovskii centr gendernykh issledovaniy* [*Feminism and anthropology. Gender Studies: Kharkov Center for Gender Studies*]. № 5. [in Russian]
  9. *Рябченко О.* (2004) *Henderna istoriia. Istoriografichniy slovnyk: Navch. posib.dlia studentiv istorychnykh fakultetiv universytetiv* [*Gender history. Historiography Dictionary: Educ. for students of the history departments of universities*]. Kharkiv: Skhidno-rehionalnyi tsentr humanitarno-osvitnikh initsiatyv. S. 19-22. [in Ukrainian]
  10. *Slovar' gendernykh terminov* [*Dictionary of gender terms*]. [Elektronnyiy resurs] / Retrieved from: <http://www.owl.ru/gender/032.htm> [in Russian]
  11. *Engel's F.* (1884) *Proiskhozhdenie sem'i, chastnoj sobstvennosti i gosudarstva* [*The origin of the family, private property and the state*]. [Elektronnyiy resurs] / Retrieved from: <http://noocivil.esrae.ru/pdf/2014/3/1281.pdf> [in Russian]
  12. Bem S. The measurement of psychological androgyny. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, Vol. 42, 1974. P. 155-162. [in English]
  13. Blau F., Ferber M., Winkler A. *The Economics of Women, Men and Work*. 3-d ed. New Jersey, 1998. 230 p. [in English]
  14. Dijkstra A., Plantenga J. (eds.). *Gender and Economics - A European Perspective*. London - New York, 1997. P. 36-53. [in English]
  15. Ferber M., Nelson J. (eds.). *Beyond Economic Men - Feminist Theory and Economics*. Chicago, 1993. 279 p. [in English]
  16. Humphries J., Rubery J. The Reconstruction of the Supply Side of the Labor Market: the Relative Autonomy of Social Reproduction. *Cambridge Journal of Economics*. P. 331-346. [in English]
  17. Jacobsen J. *The Economics of Gender*. Cambridge: Mass, 1994. 243 p. [in English]
  18. Tannen D. *You Just Don't Understand. Women and Men in Conversation*. Quill: Ballantine Books, 1990. 330 p. [in English]

Kostina T.A. The Importance of Gender Studies in Related Sciences for Psychology.

The article is devoted to highlighting the role of gender studies, which are studied by other sciences and enrich psychology. The paper identifies the main directions and aspects that fall into the scope of the scientific search for a particular scientific discipline. Among them are the

following: gender sociology (social roles of men and women, gender stereotypes), gender economy (the role of women for the economic growth of society), gender anthropology (the problem of androcentrism in modern cultures), gender linguistics (studying gender using the linguistic conceptual apparatus: mapping gender in language), gender history (past from a gender perspective: studying the interaction of male and female experiences in a historical context, “discovering” women of the past for modern), etc. The article substantiates the need to study gender (in)equality from different sciences. It is noted that a significant amount of diverse information is required to unravel this phenomenon (as all aspects of human and social life include the gender component). It is clear that in psychological research we are also limited by the subject of scientific research, but a deeper understanding of this question is possible only with the support of discoveries made in other sciences. The necessity of conducting cross-disciplinary research in the field of gender issues related to the need to expand opportunities for studying information fields is emphasized.

Keywords: gender, gender anthropology, gender economics, gender linguistics, gender stereotypes, gender sociology.

Отримано 19.12.2019

УДК 159.954:005.8]:005-057.212

Костюченко Олена Вікторівна

ТВОРЧИЙ ТА АДАПТИВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ МЕТАФОРИЗАЦІЇ У ПРОЕКТНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ В СОЦІОКУЛЬТУРНІЙ СФЕРІ

Костюченко О. В. Творчий та адаптивний потенціал метафоризації у проектному менеджменті в соціокультурній сфері. У статті обґрунтовано роль метафоризації, розкриті її творчі аспекти в реалізації визначальної функції проектного менеджменту – стратегічного планування проектною діяльністю у соціокультурній сфері. Розширено й поглиблено уявлення про складові метафоризації на кожному етапі планування проектною діяльністю. Встановлено зв'язок між творчими й адаптивними властивостями метафоризації в управлінні проектами. Доведено, що метафоризація проблем проект-менеджменту є одним з ефективних засобів їх стабілізації і вирішення, універсальним методологічним інструментом когнітивно-творчого процесу, оскільки дозволяє швидко орієнтуватися в мінливих умовах, обирати оптимальний стратегічний план, для кожного окремого випадка методи і засоби для реалізації проектною діяльністю як складовою ефективного управління.

Ключові слова: менеджмент, проектна діяльність, проектний менеджмент, проект-менеджмент, стратегічне планування, метафоризація, метафоричний образ, творчий потенціал.

Костюченко Е. В. Творческий и адаптивный потенциал метафоризации в проектном менеджменте в социокультурной сфере. В статье обоснована роль метафоризации, раскрыты ее творческие аспекты в реализации определяющей функции проектного менеджмента – стратегического планирования проектной деятельности в социокультурной сфере. Расширено и углубленно представление о составляющих метафоризации на каждом этапе планирования проектной деятельности. Установлена связь между творческими и адаптивными свойствами метафоризации в управлении проектами. Доказано, что метафоризация проблем проект-менеджмента является одним из эффективных средств их стабилизации и решения, универсальным методологическим инструментом когнитивно-творческого процесса, поскольку позволяет быстро ориентироваться в меняющихся условиях, выбрать оптимальный стратегический план, для каждого отдельного случая мето-